

(Artikel fra søndag d. 11. maj, 1952 i Fyns Social-Demokrat)

Det er hverken billigt eller særlig rart at bo romantisk

Utroligt i det boligfattige Danmark ... folk, der har altfor meget plads.

Aarhundredgamle præstegaarde med op til 40 værelser, ramme om en familie

Legenden om de gamle præstegaarde maa aflives

Det er ikke rationelt og det er heller ikke i længden rimeligt at lappe og lappe paa de gamle præstegaarde. Hvorfor holder man dog til stadighed fast ved dem i stedet for at skaffe danske præster mere tidssvarende og bedre boliger — ingen kan jo i dag møblere og holde et slot for en præstegage, siger pastor Aage Gottschalck-Rasmussen, Nørre Søby, i denne samtale om et aktuelt boligspørgsmaal, diametralt modsat almindelige boligproblemer.

Den unge student havde besluttet sig til at være teolog, dels ville han gerne være præst ... og dels kunne han jo saa roligt se fremtiden i møde, naar han først var færdig med studierne, havde faaet et godt og fedt embede i et passende sogn og kunne flytte ind i en af de vidunderligt romantiske, dejlige, gamle præstegaarde. For der er skær af romantik over de danske præstegaarde — de store huse i de smaa sognebyer, hvor der har været præstefamilier i aarhundreder. Mange gaar sikkert med drømmen om at kunne bo i en saadan stor og dejlig præstegaard, være lidt af en autoritet i sognet, ryge lang pibe, gaa i sivsko og ellers kun arbejde lørdag aften i det hyggelige studerekammer — med prædikenen til næste morgen.

Jo, præsterne, de har det godt, siger man — tænk alene paa, hvor godt der er sørget for dem med de rare, gamle huse.

— Pyha, siger den unge students frue — det er hverken billigt eller særlig rart at bo romantisk i en gammel præstegaard, som er indrettet efter en helt anden tid end den, vi lever i nutildags. Det er faktisk meget besværligt!

13 kæmpestore, tomme stuer

Præstegaardslivet er blevet romantiseret, men forholdene i de gamle, umoderne huse er mange steder i dag saa uholdbare, at der maa ske eet eller andet. Men først og fremmest maa legenden om de gamle, romantisk dejlige præstegaarde aflives. Og det er præsterne selv i færd med for øjeblikket ... en af bannerførerne er den unge præst i Nørre Søby, pastor Aage Gottschalck-Rasmussen, som selv bor i en stor, men meget velholdt præstegaard fra 1735.

— Jeg skal villig indrømme, siger pastor Gottschalck-Rasmussen, at da jeg havde været hjælpepræst i Glostrup i et par aar, og vi havde levet lige saa længe i en 2½-værelses lejlighed, glædede jeg mig rigtig meget til at komme ud i en stor præstegaard, en rigtig bindingsværksbygning midt i et sogn, ved kirken og med en have paa to tønder land ned til en sø. Stemningen i mig var helt Morten Korchsk — for det lød saa underdejligt.

Min begejstring holdt sig, selv efter at vi kom til huset, og min kone havde set paa det hele — 13 store,

tomme værelser.... Hvordan dog faa dem møbleret blot nogenlunde hæderligt med en almindelig præsteløn. Det syntes ganske uoverstigeligt — og saa var vi endda heldige, for der er præstegaarde med op til 40 værelser, og der er præstegaarde, som er bygget paa dronning Margrethes tid — den i Nyborg er i hvert fald — medens enkelte er fra 1600-tallet og hovedparten fra 1800-tallet.

Det maa tages over langs

— Men hvordan faar man saa møbleret alle de mange stuer?

— Man maa tage det over langs. Naar man er ung og haabefuld, synes man, baade aandeligt og økonomisk, at ens kredit er lang, og at man sagtens kan naa at fylde alle stuerne op. Vi har nu boet her i 13 aar, og selv om vi synes, at vi har faaet fyldt denne skønne, gamle bygning pænt ud, er der dog stadig huller, som skal fyldes ud efterhaanden. Og det er en evig udgift at skulle købe møbler. Hvis ikke folk i sognet havde været flinke og hjælpe til med at skaffe os passende, gamle møbler, som vi kan sætte sammen med moderne — ja, det er min kone, der har skabt hele arrangementet med de hypermoderne og de gamle møbler sammen — ved jeg ikke, hvordan man skulle have faaet tingene.

— Naar en præst kommer fra universitetet, har studiegæld, ingen støtte økonomisk i ryggen og kun sin løn at lide paa — hvad saa?

— Det er svært for et ungt par at skulle ud i saa stor en præstegaard. Lønnen er ikke overvældende — og de har faktisk intet andet valg end at lade nogle af stuerne staa tomme — bare møblere en enkelt stue af gangen. Det kan lade sig gøre, men det er lidet tilfredsstillende.

4000 kr- til brændsel pr. vinter

Præstegaardenes første opgave skal jo faktisk være noget saa banalt som at være bolig for de familier, der skal bo i dem, og de store, gabende tomme værelser, som der vitterligt staa rundt om i danske præstegaarde, er ikke egnet til at skabe den romantiske hygge, som der snakkes saa meget om. Men naar nu præsten ikke kan betale møblerne, der kræves til alle de mange værelser, og naar han ikke kan fyre det hele op, hvad skal han saa gøre....

— Fyrer De op i det hele?

— Uha, nej, vi kunne da fyre os arme.... Vi regner med, at hvis vi skulle fyre det hele op, ville det i koste os mindst 4000 kr. om aaret alene til brændsel — og det ville være et stort arbejde at passe alle de mange kakkelovne — centralvarme kan der ikke lægges ind i et hus som dette, fordi det har det hele i længden — det giver for stort et varmetab.

Nej, selvom der nu er møbleret over det hele, er der om vinteren kun fyret i børneværelse og studereværelse — og maaske om søndagen i en enkelt anden stue....

Fru Gottschalck-Rasmussen kommenterer:

— Ja, og faktisk har møblerne ikke godt af at staa i kulde og fugt. Det er trist, at først skal præsten bruge mange penge til at skaffe sig tilstrækkeligt med møbler, og saa maa han bagefter se dem ødelagt, fordi han ikke har raad til at fyre op.

Beregnet til stor husholdning

— Hvordan faar man passet saa meget?

— Se, faktisk er et hus som dette med 13 værelser, og vel at mærke store værelser (spisestuen 9 gange 6 meter), beregnet til en stor husholdning. I gamle dage havde man mindst tre piger og en karl til at hjælpe med til. I dag klarer vi det hele selv, hus, præstegerning og to tønder land have, som vi helst saa gro til som

en vildnis-park, men som maa holdes fordi man nu maa leve med i det samfund, som man er sat til at leve med i. Man kan ogsaa kun klare saadan noget, naar man har en kone, der ikke alene har smag, men ogsaa er saa eminent dygtig, at hun kan passe et kæmpehus samt tre børn — og saa endda holde sig ung.... Fruen bryder ind: Ja, men du er da ogsaa rigtig flink til at hjælpe.

— Man lærer det jo efterhaanden, for man har jo ikke raad til at holde husassistent i dag, naar man — efter statens husholdningsraads beregninger — skal regne med, at det koster en ca. 4000 kr. om aaret. Alene opvarmning og pigeløn ville æde det meste af lønnen — og klimaet har desværre ingen i folkekirken kunnet lave om fra otte maaneders vinter og fire maaneders sommer til det omvendte.

Ingen tiltalende løsning

— Kan man komme saa vidt, at der efterhaanden skaffes præsterne mere beskedne boligforhold?

— Sagen er sandelig godt nok taget op, og mange steder har man gjort store anstrengelser for at bygge de gamle præstegaarde om, medens man enkelte steder har gjort det rigtige, bygget nye præstegaarde. Ogsaa paa denne præstegaard, der absolut maa siges at høre til de mest velholdte præstegaarde i den gamle aldersklasse, er der ofret tusinder efter tusinder i aarenes løb, og der bliver stadigvæk ofret mange penge, fordi menighedsraadet aldrig nægter os noget. Selv en god, stor og pæn villa til 90.000 kr. eller maa-ske mere ville kunne tjene sig selv ind paa 10 aar i forhold til det gamle her.

Og saa arbejder man i fuld alvor paa at løse sagen ved hjælp af en kendt arkitekt og nogle lige saa kendte præster, provster og biskopper. Man vil i de gamle præstegaarde skabe en »beboelseskerne«, indeholdende de for præsten nødvendige værelser i ordentligt format, hvorefter resten af præstegaarden skulle ligge hen i tomt ingenting

— Det lyder da meget fornuftigt

— Det er ikke nogen tiltalende løsning, for hvad skal man dog med de tomme værelser? Og hvorfor skal præstegaarden ligge hen som tom staffage, fordi den nu en gang ligger der. Det bliver kun klunseri i længden — og det vil stadig koste penge — tænk blot paa en ting som taget — det skal da holdes hele vejen hen, og selv om vi ikke har daarligt tag her, maatte vi under tordenvejret forleden have fem baljer i brug. Det er højst urationelt.

En pæn og passende normal villa

— De vil altsaa live de gamle gaarde helt af?

— Hvis det kan lade sig gøre, og hvis man til stadighed skal koste paa dem, maa man hellere opføre en normal, pæn og passende villa med ordentlig plads og alle de moderne bekvemmeligheder, som er en naturlig ting i et saadant hus, men som passer saa besværligt daarligt ind i den gamle præstegaard. Kun faa kan faa raad til at bo tiptop i de gamle præstegaarde. Det er ganske som i klunketiden, da børnene fik indprentet sætningen »Det er finere at være fornem end at være rig«. Nej, at holde paa de gamle bygninger ville være det samme som paany at indlemme fregatten »Jylland« i vor Atlantflaade i stedet for at sænke den med fuld honnør som udtjent

Alligevel véd jeg godt, at der er mange af mine kolleger og overordnede, som stadig væk hylder det princip, at præstegaarden skal være noget for sig selv. De har ikke prøvet at skulle staa op en vintermorgen i de iskolde huse, de, der stadigvæk mener, at det nok gaar an med de gamle, smukke gaarde. Det er ikke rationelt, og det er heller ikke i længden rimeligt at lappe og lappe paa de gamle præstegaarde. Hvorfor holder man dog til stadighed fast ved dem i stedet for at skaffe danske præster mere tidssvarende og bedre boliger — ingen kan jo møblere og holde et slot for en præstegage i dag

— Og den nye præstegaards udseende

— Nogle mener, at det skal være en stor villa, og den helst skal se pompøs ud, men hvorfor dog holde ved det svundne? Det er det samme som det, nogle tror, at det er præstegaarden, der udsender mange gode tanker til folk i sognet, det er gaarden, der er en kulturfaktor for sognets beboere. Det er naturligvis pjat — det maa da være fra de folk, der bor i »skallen«, at tankerne og kulturoplysningen kommer. Og en præst kan vel lige saa godt — og vel endda langt bedre — samle sig om sit kulturelle og sit menighedsarbejde, naar han ikke har spekulationer over den store præstegaard, som danner rammen om hans eget hverdagsliv. Det kan sagtens gaa, naar de er vedligeholdte som denne — men jeg gruer ved tanken om de kolleger, der maa bo i ikke-vedligeholdte.

Restaureret for en kvart million

— Man kan altsaa ogsaa gennemrestaurere husene

— Det har man gjort forskellige steder, ogsaa paa Fyn. Et enkelt sted kostede i hvert fald en kvart million kroner ... og det har ikke løst problemet for præsten. Han har ganske vist fået en fuldt moderne præstegaard, men har ikke faaet mindre plads af den grund, og selv om det lyder utroligt i vor boligfattige tid, kan det være lige saa alvorligt at have for meget at bo i, som at have for lidt eller slet intet.

Nej livet maa tages af legenden om de gamle præstegaarde, ja, og ogsaa af den anskuelse, som vil lade fortiden bemægtige sig nutiden og placere præsterne, ikke i livet, hvor de hører hjemme, men kun imellem livets genfærd, hvor det i grunden er meget besværligt at opholde sig.

— — —

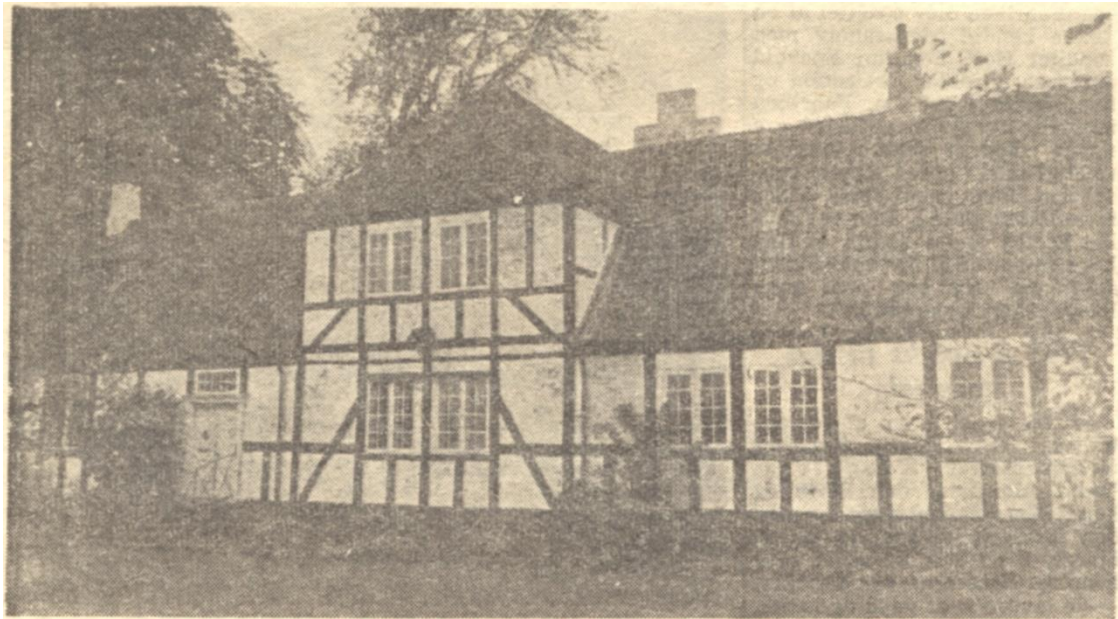
Den lyse, danske sommernats skælmske trylleri hænger mellem de hvidblomstrede træer i den store præstegaardshave, Søby sø blinker nedenfor, og et levende lys kaster et forunderligt skær over præstegaardens hyggestue, hvor præstefamilie efter præstefamilie i mere end 200 aar har levet og virket. Kirkens tunge murkolos ligger lige bag og minder end mere om forbindelserne bagud ... der er saa betagende stille her, som om ordene klinger lidt efter hver gang.

Da vi kørte hjem sang aarets første nattegal i buskadset.

see

Typisk dansk præstegaards-spisestue, naar den, som her, har kunnet møbleres. Mange maa lade en saadan stue staa tom, fordi de ikke har raad til at møblere den — men det er ogsaa en stor stue: Seks gange ni meter!

Nr. Søby præstegaard fra 1735 er en typisk dansk sognepræstegaard, men til forskel fra de fleste, er den endog meget velholdt. Det er en smuk og imponerende pompøs bygning i et skønt og romantisk omraade op til den teglhængte lave kirke, men den er trods mange udgifter til reparationer og vedligeholdelse, trods megen modernisering, alligevel et lidt for stort hus for en familie.